

EGY MŰVÉSZTANÁR TÉPELŐDÉSEI

A műelemzésórákon megpróbálunk mélyebbre menni, alaposabban elemezni egy adott képet, megnézni, hogy az első benyomásra azonnal kialakuló értékítéletnek – tetszik, vagy nem tetszik – mi lehet az oka...

A mai gyerekek mások, mint mi voltunk. Sokkal gyorsabb a képiinformáció-feldolgozásuk, mint a hallott- vagy olvasottszöveg-értési képességük. A médiából, az utcán járva-kelve is sokkal gyorsabban és több információval találkozhatunk, mint korábban. Különösen a nagyvárosokban gyakoriak az óriásplakátok, feliratok, hirdetések. Az online felületeken is sok képet, mozgóképet dolgozhatunk fel. Van, amikor átfutjuk őket, vagy a szemünk sarkából figyeljük. A fiatalokra jellemző, hogy multitaskingolnak, vagyis megosztott figyelemmel fordulnak az egy időben zajló információk felé. Emiatt felszínesnek tűnhet az információfeldolgozásuk. (A generációs sajátosságokról például [itt](#) lehet olvasni bővebben.)

Írásomban megpróbálom röviden bemutatni, hogy hogyan próbálok a képzőművészet eszközeivel, művészettel nevelni. Vigyázat, nem művészképzés folyik az általános tantervű iskolában! A rajz és vizuális kultúra tantárgy rendkívül sokrétű – sokféle feladat nagyon sok képességet (vizuális-térbeli intelligencia, logikus gondolkodás, kreativitás, finommotoros mozgás, problémamegoldás, tanulási képesség, önismeret, személyiség fejlesztése, empátia, belső igényesség stb.) fejleszt, ezért heti egy óránál sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fektetni rá. Ezek a képességek különösen napjainkban elengedhetetlenek a munkavállaláshoz, épített környezetünk, emberi kapcsolatok, közösségi élet kialakításához is. A különböző, korosztályokra szabott változatos tanórai feladatok közül csak néhányat fogok megemlíteni.

A műelemzésórákon megpróbálunk mélyebbre menni, alaposabban elemezni egy adott képet, megnézni, hogy az első benyomásra azonnal kialakuló értékítéletnek – tetszik, vagy nem tetszik – mi lehet az oka, mitől hat úgy a kép, mitől érzünk borzalmat, vagy félelmet, örömet vagy egyéb érzelmeket. Nem könnyű feladat lefordítani a kép nyelvét a beszédre, olyan, mintha idegen nyelvet kellene megtanulni. De sok tanítványom nagyon jól érzi a kép nyelvét, és szépen meg tudja fogalmazni, hogy mit lát és érez.

Tapasztalataim szerint a műelemzés ma már nem frontális óra keretében működik a legjobban, amikor a tanár előad, és felszólításra a diák felel. Sokan bátortalanok az egész osztály előtt megnyilvánulni, vagy rövid ideig tudnak koncentrálni, vagy leginkább a mai populáris kultúra foglalkoztatja őket, és nem a több száz évvel ezelőtti történések. Érdeklődésük rendkívül haszonelvű, amiről tudják, hogy mire lehet használni, az foglalkoztatja őket. Egy műalkotás túl azon, hogy gyönyörködtet, érzéseket vált ki, katarzist okozhat, üzenetet közvetít az adott korról. Még az is távol áll tőlük, hogy ha arra utalunk, hogy a műkereskedelemben hozhat hasznot. Nagyon körülményes továbbá azt is elmagyarázni, hogy egy műalkotás felbecsülhetetlen értékű. Mondjam meg, hogy hány forintba kerül! Ez az, ami igazán kézzelfogható számukra.

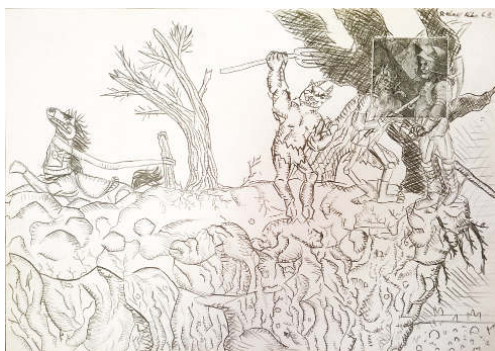
Ezért a műalkotás-elemzést az általános iskolában célszerűbbnek találtam csoportmunkában végezni.

Nálam a rajzteremben a padok csoportokban vannak elhelyezve, vagy körben, hogy a gyerekek egymást is lássák. Az osztályt 5-6 fős csoportokra osztom, mindegyik csoport kap egy műalkotás-reprodukciót, amit közösen kell elemezniük. Az elemzési szempontokat megkapják, és egy törzsanyagot, amiből kiindulhatnak.

Nagyon lelkesen dolgoznak ilyenkor, mert azonnal megbeszélhetik az észrevételeiket a csoportban. Gyakori, hogy a team ügyesen felosztja a munkát,

és mindenki kap egy részfeladatot. Mindezt ők találják ki, ők alakítják ki a munkamenetet, a tanár csak segít, koordinál ilyenkor. Sokszor egész más módszert választanak a feldolgozáshoz: az egyik csoport például választ magának egy íródeákot, egy diák nézi a szempontokat, egy, aki mondja az észrevételeit, egy, aki rajzol hozzá, és egy megfigyelő. A másik csoport úgy elemez, hogy mindenki ír egy mondatot az elemzéshez, és így is olvassák fel. De mindenhol tapasztalom, hogy méltatlankodnak, amikor valaki nem kapcsolódik be a munkába. Az óra végén minden csoport felolvassa a kész elemzését, amit közösen értékelünk.

Úgy találtam, hogy így jobban meghallgatják egymást, mert tudják, hogy mennyi munka van egy-egy elemzés mögött. A cél többek között az is, hogy a jövőben egy munkahelyen hasznát vegyék, hogy jól kooperáljanak, és közösen tudjanak gondolkodni, csapatmunkában tevékenyen részt venni. A képek üzenetét is sokrétűen tudják megfogalmazni, mint közös értékeléskor, amikor a saját munkájukat elemzik a tanulók.

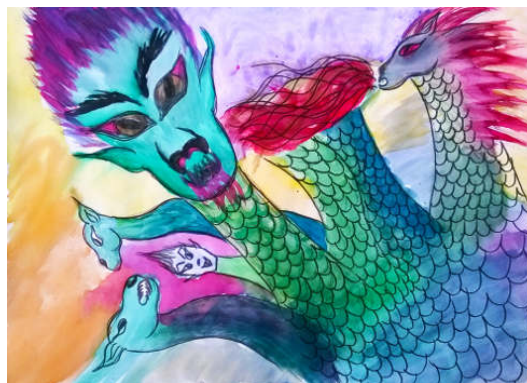
A rajzoktatás rendkívül szerteágazó ismereteket ad, és nagyon jól lehet illeszteni más tantárgyak tananyagához (történelem, irodalom, nyelvek, matematika, földrajz, ének-zene, stb.). Ha jól kooperálnak egymással a szaktanárok, ez igazán jól tud működni. A 8. osztályosok nagyon szeretik a műtárgymásolási feladatsort. Akármilyen rajzi feladatot adok ki, sokan nagy kedvvel használják hozzá az internetet másolás céljából, én ezt mindig támogatni szoktam, használják bátran az internetet az óráimon. A papíron végül is egy újrafogalmazása lesz a felhasznált képnek. Az általuk választott festmény másolatát kell először elkészíteniük, majd különböző variációkat készítenek: más technikával, más háttérrel, más korszakba helyezve az eredeti festményt. A végén lehet zárni egy párbeszéd-fogalmazási gyakorlattal vagy agyagozással a feladatsort. A feladat megoldása során először választaniuk kell, ehhez minimum ötször átlapozzák a tankönyvet, közben észrevétlenül fejükbe megy a sok alkotás. Azután valamelyik mellett megállapodnak, legtöbbször, mert tetszik nekik, vagy ezt találják a legkönnyebbnek. Van, aki Malevics fehér alapon vörös

Kazimir Szeverinovics Malevics (1878- 1935) lengyel származású orosz-szovjet festő. Az absztrakt művészet jeles képviselője.

négyzetével próbálkozik, de hát az a legnehezebb, mert nagyon pontosan ki kell keverni ugyanazt a vöröset, nagyon pontosan kell húzni a vonalat. Viszont meglepő kreativitással és ötletességgel találkozom az egyéni megoldások során. Volt olyan megoldás például, amikor az egyik művész önarcképét a tanuló sárgán fénylő glóriával egészítette ki, felemelve ezzel a festőt és persze önmagát is. Kedvelt választás a *Sikoly* című kép, amit az egyik diák barokk környezetbe helyezett, ezáltal parodisztikus átírat keletkezett.

Az alsós korosztály nagyon érdeklődik a kétdimenziós ábrázolás iránt, ők még különösen jól érzik az absztrakt formák jelentését. 5. osztálytól fokozatosan kialakul a gyerekekben az az igény, hogy minél valóság hűbben ábrázoljanak, ennek technikai lehetőségei szinte megvalósíthatatlanok az általános képességű gyerekeknél heti 1 órában, hiszen még egy jobb agyféltekés rajztanfolyam is 40 órás (napi 8 órát rajzolnak a résztvevők). Viszont rendkívüli örömmel tölti el őket, ha valamit sikerül visszaadniuk a világból „3D-s” technikával. A nehézséget az okozza, hogy a kétdimenziós felületen kell látványhű ábrázolást létrehozni: ez is egy „nyelv”, amit meg lehet tanulni bárkinek, aki érdeklődik, és ráfordítja a megfelelő időt. Ha a fényeket és árnyékokat a tanuló jól észreveszi, és a megfelelő helyére teszi a rajzlapnak, ügyelve a vonalvezetés és felület megmunkálás finomságaira is, megszületik a csoda.

A feladatok kitalálásánál mindig figyelembe szoktam venni az adott korosztály sajátosságait, érdeklődését, sajátos igényeit. Differenciált oktatás is gyakran előfordul; van, aki más feladatot, figyelmet kap. Fontos, hogy élményszerű legyen az óra, gyakran előfordul, hogy röpi az idő, a gyerekek nem is veszik észre, és már kicsöngetnek. Az 5-6. osztályosoknál kedvelt feladat például, amikor állatokkal foglalkozunk, megrajzolunk két általuk választott állatot, majd ezekből kombinálunk egy „gyereket”, ami egy keveréklény lesz. A 7-8. osztályos korosztály szereti az emberi fej, valamit az emberalak ábrázolást, amikor egymást szoktuk lerajzolni. A végén karikatúrákat is készítünk. Ez segíti a helyes önértékelés kialakítását, az énkép, a testkép és mások értékelésének megfogalmazását. 9-10. osztályban elmerülünk kicsit a fekete-fehér képek világában, majd „kiszínesedünk”. Az őskor rajzos feldolgozása során sablonnal festékfújást készítünk, ezek igen jól szoktak sikerülni mindenkinek. 11. évfolyamon többek között a szimbolizmussal foglalkozunk, a képeken azt keressük, hogyan készült, miért készült, milyen szimbólumok vannak, mit jelentenek? A vetítés után látványos feladat következik: Pilinszky „A pokol térélmény, A mennyország térélmény” versrészletét jelenítik meg a térben, a tanteremben 5-8 percen. Bemutatójukhoz bármit felhasználhatnak a teremben, eszközöket, berendezési tárgyakat, zenét, internetet stb. Ezt nagyon élvezik, igazán egyéni megoldások, önmegvalósítások, szürreális performanszok születnek. A feladatsor végén a temetőben élet-halál szimbólumokat keresünk. 12-13.-ban szokásom hosszabb projektfeladatot is kiadni. A táblófeladatot pármunkában készítik el, nagyon látványos A/2-es, vagy nagyobb méretű alkotások készülnek ilyenkor. Választott témát is feldolgozhatnak, a művészettörténet hatalmas tárházából merítve. Ha van érdeklődő csoport, akkor szívesen viszem őket minél több kortárs kiállításra, múzeumpedagógiai foglalkozásra. Szerintem ez nagyon hasznos, mert testközelből ismerhetik meg a művészek munkáit, és rájönnek, hogy nem is áll tőlük olyan távol, hiszen a megfogalmazott gondolatok a napjaink problémáiról szólnak.

Nincs kialakult séma, hogy mikor milyen feladatot kapnak a gyerekek, folyton variálom, újakat veszek fel, vagy régiakat újítok fel, ha úgy adódik; próbálom a korosztályhoz és az érdeklődéshez igazítani a feldolgozandó anyagot. Sokat merítettem Szávai István, Bodóczy István, Zele János, Göbel Orsolya, Rigó László, Marikovszky Andrea és L. Ritók Nóra feladatbankjából, oktatási módszereiből; ők nagy példaképeim.

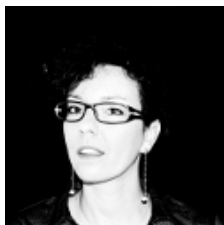
A munka során tapasztalható, hogy a gyerekek azonnali visszajelzést várnak, hogy a rajzuk jó-e. Ezt sokszor nagyon nehéz megvalósítani, annyian várnak egyszerre véleményt. Úgy lehetne megoldani, ha csökkennének az osztálylétszámok 10-15 főre, vagy csoportbontást alkalmaznának. Mert itt nincs egyetlen jó megoldás, mint a matekban, mindenki különböző munkát készít, hiába ugyanaz a feladat, mindenki egyénien oldja meg, más és más, és mindegyik lehet kitűnő. A legjobban sikerült munkákból félévkor és év végén kiállítást szoktam készíteni az iskola aulájában.

(2015)

(Forrás: **Taní-tani Online**)

A szabad pedagógiai gondolkodás fóruma

*A szerzőről:

Munkámat egy budapesti általános iskolában és középiskolában végzem. 1999 óta tanítok rajzot, művészettörténetet, médiát és kézművességet. Kevéske szabadidőmben szeretek olvasni, rajzolni, festeni, fotózni, filmezni, különféle kézműves technikákat használni és web design munkákat készíteni.

További írásaiból:

A lengyel modell: http://www.tani-tani.info/a_lengyel_modell

Az angol oktatási reform: http://www.tani-tani.info/az_angol_oktatasi_reform

Szelfiző érettségizők: http://www.tani-tani.info/szelfizo_erttsegizok